19. štev. V Ljubljani v soboto 18. februarja 1882. Letnik X.

Inserati se sprejemajo in velja tristopna vrsta:
8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ „ 2 „
15 „ „ „ „ 3 „
Pri večkratnem tiskanji se cena primerno zmanjša.

Rokopisi
se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEC.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja:
Za celo leto . . 10 gl. — k
Za polleta . . 5 „ — „
Za četrt leta . 2 „ 50 „

V administraciji velja:
Za celo leto . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . 4 „ 20 „
Za četrt leta . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan veljá 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice štev. 44.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Interpelacija poslanca dr. Tonklija in drugov.

Nj. ekscelenci vodji pravosodnega ministerstva.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Z odlokom od 6. oktobra 1881 prosila je Nj. ekscelenca vodja pravosodnega ministerstva c. kr. predsedstvo nadsodnije v Gradci, naj:

1. okrajnim sodnijam, katerim se je z odlokom c. kr. nadsodnije v Gradci od 7. marca 1881 določba c. kr. najvišjega sodišča od 16. febr. 1881, št. 1697 naznanila, javi in jih poduči, da ta določba nij spremenila značaja v posameznem slučaji izdane določbe in da nj zadobila čez določbo §. 12 obč. drž. zak. sezajoče pomembe, in da morajo okrajne sodnije tudi nadalje pri vporabljanji o jezikovnem vprašanji odločujočih zakonov in naredb za posamne slučaje imeti pred očmi določila prav. minist. določbe od 15. marca 1862, št. 865, od 20. okt. 1866, št. 1861 in od 5. sept. 1867, št. 8636;

2. naj c. kr. nadsodnija skrbi za to, da bodo sodnije dobile v potrebi primernem številu tiskovine v slovanskih jezikih, kakor se je to dovolilo z določbo pravosodnega ministerstva od 15. marca 1862, št. 865.

Da se to slednje laglje doseže, naročilo je c. k. pravosod. ministerstvo c. k. državnej tiskarni, da oskrbi potrebne tiskovine v slovenskem jezku in to z odlokom od 1. dec. 1881, št. 19230 naznanilo c. kr. predsedništvu nadsodnije v Gradci.

Le-ta pa je izdala:

1. C. k. okrajni sodniji v Ptujem sledeče pokaranje:

„C. k. okrajna sodnija se pokara, da se ni ozirala na dvorni dekret od 6. okt. 1783, št. 197, ter da je dala odlok na tožbo Jere Bizjak po odvetniku dr. Čučku praes. 16. sveč. 1881, št. 2855, katera je v nasprotji s §. 13 splošnjega sodnijskega reda pisana v slovenskem jeziku, kar se ne more odobravati tudi ne z ozirom na ministerski odlok od 15. sušca 1862, št. 865/P., ker je namen tega odloka le ta, da se sme v notranjem uradovanji slovenščina rabiti le nasproti takim strankam, ki druzega jezika niso zmožne, med tem ko je dr. Čuček gotovo zmožen nemškega jezika.

V Gradcu 11. prosinca 1882.

Waser l. r.

2. Vsem podložnim c. kr. okrajnim sodnijam pa sledečo okrožnico:

„Vsled odloka vis. c. kr. pravosodnega ministerstva od 1. grudna 1881, št. 19230 je c. kr. dvorna in državna tiskarna izrekla, da hoče zanaprej priskrbeti tudi slovenske tiskovine in sodnijam pošiljati po določeni ceni, kakor je za druge jezike, ako bodo sodnije v slovenskem delu graške nadsodnije jemale take tiskovine samo od dvorne tiskarne. Vsled tega naj se naročé slovenske tiskovine — če take pri tamošnji sodniji za čisto slovenske nemščine nezmožne stranke po obstoječih določbah potrebujete (Min. odl. 15. sušca 1862 št. 865) odslej pri drž. tiskarni, ne več tukaj. Ker ste pa s tiskovinami za l. 1882 že od tukaj preskrbljeni, zato naredite izkaz o potrebnih slovenskih tiskovinah še le za l. 1883 in tako za vsako leto naprej, ter ga tu sim predložite, da pozvemo skupno potrebo in se zamoremo pogoditi z državno tiskarno. Stroški za te tiskovine se vzamejo iz pavšala in se morajo koj po sprejetji tiskovin državni tiskarni neposredno doposlati.

V Gradcu dne 2. prosinca 1882.

C. k. nadsodnije predsednik

Waser l. r.

Prva navedena določba je imelo posledico, da je pri c. kr. sodnijah v Kranskej in v slovenskih krajih po Štajerskem in Koroškem raba slovenskega deželnega jezika nemogoča, ker je ta dovoljena le onim strankam, katere so izključno le slovenskega jezika zmožne in pridejo brez odvetnika pred sodnijo, te pa se večinoma zame zastopati ne morejo in se torej določbi poslujočega sodnika glede jezika upogniti morajo; če pa stranke zastopa pred sodnijo odvetnik, ne dovoli se mu raba slovenskega jezika, ker so slednji tudi nemškega jezika zmožni.

Da se ta določba nadsodnije umeva v tem smislu, dokazuje v Sl. Narodu" št. 29. od 6. febr. 1882 pod naslovom: „Boj za slovenščino pred ljubljansko mestno delegirano okrajno sodnijo" priobčeni slučaj.

C. k. deželne sodnije svetovalec Ledenig je baje pri obravnavi dne 3. febr. 1882 na tožbo v slovenskem jeziku vloženo in rešeno dovolil slovensk zapisnik le pod pogojem, da odvetnik dr. Štempihar nemški prevod pri-

Ali je Evropa Rusija?

(*Iz ruske „Zarje".*)

(Konec.)

Taka vzplamtenja patrijotizma pa ne morejo zameniti narodnosti čuvstev, zato dežele pridobljene od Petra Velicega, ne orusevajo tako naglo mej tem, ko so poprej pridobljene na enkrat postale čisto ruske brez vsega prizadevanja vlade. Ravno tako napačen, samo še manj iskren in logičen, je drugi vzgled. Ta priznava, da evropejska civilizacija, daleč presega vse rusko, in le od nje pričakuje sreče, in vsako drugo civilizacijo misli za nemogočo in prazno sanjarstvo, vendar se pri tem ne ozira na logiko, in želi vnanje sile brez ozira na notranjo vrednost, trde lupine brez zdravega jedra. Tu je narodno čuvstvo premagalo vse logične izvode, zato se je ta vzgled bolj priljubil. Narodno čuvstvo, kakor vsako prirodno ne potrebujejo nikakega opravičenja, zato je vselej drago — zato je tem bolj britko za narod, ki se mora samo z njim zadovoliti, in ob enem priznati, da njegova narodnost nima nikakega obstanka.

Pod čisto vnanjim patrijotizmom se skriva britka zaupnost v samega sebe — spoznanje britkega bankerota. Govori tako rekoč sam sebi: „Jaz nič ne veljam, meni je treba vdihniti življenje in duh od zvunaj z zapada — treba se nam je z vsemi silami okleniti zapada, da dobimo od njega lik in dostojnost vsega človeštva. V našej žurnalistični literaturi je pred 40 leti prišel na svitlo Čedajeva članek, ki je napravil mnogo hrupa. V njem je izrečeno britko obžalovanje, da Rusija vsled zasebne svoje zgodovine ni prisvojila teh načel, ki je naredila iz Evrope to, kar je. Premišljevaje o tem je obupal pisatelj nad bodočnostjo svoje domovine, ker ni videl in razumel ničesa razun evropejstva. Ta članek je bil poln iskrenosti. To spoznanje leži tudi v čisto vnanjem patrijotizmu — samo da je manj iskren, ker se nadeja žeti tam, kjer je sejal. Če evropejstvo obsega vse, kar je v človeštvu živega — in je tako vsestransko, da je zunaj njega vse gnjiloba in laž, namenjeno v pogubo, je treba pokončati vse, kar se ne drži njegovih tal in ima druge korenine. Po čemu skrbeti za lupino, ki nima zdravega jedra? — po čemu še vtrjevati to lupino? Močna vnanjost brani notranjost. Vsaka trda masa se težje podvrže vnanjim vplivom, in težko prijema dobrodejno moč oživljajočih žarkov, toploto in plodovito mokroto. Če je vnanji vpliv tako dobrodejen, ali bi ne bilo bolje — mu široko odpreti pota — razmehčati lupino, dati prostor tujim, postranskim elementom višjega poredka, da ložje prešinejo to maso. Ali bi kmalo zamoglo evropejstvo prevzeti vso to maso? Ko se evropejstvo vrine v vso Rusijo, in njene pokrajine prejmejo evropejski sklad, — potem so že v njej evropejske drože — le ne zavirajte njih vpljivanja — kmalo napravijo v vseh pokrajinah to blagodejno vrenje, in razkrojijo v njih vse kar je azijatskega, vzhodnega, barbarskega — in le čisto zapadno ostane. To se pa le takrat zgodi, kadar bodo v narodnem organizmu mogoče take kemične moči, zapadajaki; pa če bi bilo tako, bi bil o mogočnosti katerih ne dvomijo naši politični organizem rimskega cesarstva ohranil svojo moč, bi ne bil mogel tako vspešno germanizem delovati v njegovih pokrajinah. Ali je opravičeno nazvanje ultraruska stranka, ki se pridevlje temu vnanjemu potrijotizmu? Če je Rusija Rusija, potem je smešno govoriti o kakej ruskej strani. Če pa je Rusija tudi Evropa, zakaj bi v njej ne bilo evropejske in ultraevropejske, ruske in ultraruske stranke? Zakaj pa ni kaj podobnega v drugih evropejskih državah — postavim na

loži, in prej že je taisti deželne sodnije svetovalec pri obravnavi dr. Štoru, koncipijentu odvetnika dr. Zarnika, odbil sprejem v slovenščini narekovanega zapisnika in ga prisilil, da je moral napraviti nov zapisnik v nemškem jeziku.

Posledica določbe nadsodnijskega predsedstva bi bila toraj ta, da bi vse sodnije graškega nadsodnijskega okrožja morale še vse leto 1882 rabiti le nemške tiskovine in da bi se namen slovenskih tiskovin za jedno celo leto zaprečil.

Gledé na to, da gori navedene naredbe justičnega ministerstva imajo jasni namen, da izvedenje jednakopravnosti slovenskega jezika pri sodnijah omogočijo in zagotovijo;

gledé na ta, da je jednakopravnost slovenskega jezika v šoli, uradu in javnem življenji po članu 19. drž. temelj. zak. od 21. dec. 1867, št. 142 od države priznana.

gledé na to, da ravno navedeni drž. temelj. zakon rabo slovenščine v uradu sploh, kakor tudi pri sodnijah nepogojno priznava in jo ne dela od tega zavisno, da je pravo iskajoča stranka nemščine zmožna;

gledé na to, da ravno omenjeno postopanje ces. kr. nadsodnijskega predsedstva v Gradci stoji v flagrantnem nasprotji z vsemi obstoječimi zakoni in z vsemi razglašenimi naredbami pravosodnega ministerstva, da involvira opozicijo, katera meji že na upor proti pravosod. ministerstva naredbam, da narodno čuvstvo slovenskega naroda žali, pravo iskajoče slov. stranke po Kranjskem, Štajerskem in Koroškem nepotrebno nagaja in opravičeno razburjenost vsikdar državi zvestega slovenskega prebivalstva teh dežel prouzročuje in pospešuje in je sposobna, da omaje njega zaupanje do gotovega, natančnega in nepristranskega pravosodja;

in naposled gledé na to, da ni zakoni ni pravosodnega ministerstva naredbe ne dajejo c. kr. nadsodniji v Gradci pravice, da po svojej samovolji predpisuje obravnavni jezik pri sodnijah in zadržuje iz ničevih uzrokov rabo slovenskih tiskovin:

Dovoljujejo si podpisani Nj. ekscelenci vodji justičnega ministerstva staviti naslednja vprašanja:

1. Je li ces. kr. justičnemu ministerstvu znano, da

a) posamne sodnije vse slovenske vloge odbijajo in ne hote sprejemati v slovenščini pisanih razpravnih zapisnikov?

b) da je c. kr. nadsodnijsko predsedstvo v Gradci one c. kr. sodnije, katere so slovenščini spisane vloge sprejemale in reševale, zaradi tega grajalo?

c) da je c. kr. nadsodnijsko predsedstvo z odlokom od 2. jan. 1882, št. 9221, ustavilo upeljavo slovenskih tiskovin za l. 1882, da si je bila z odlokom od 1. dec. 1881, st. 19230 naročena?

2. Ali misli vlada delati na to, in s katerimi sredstvi, da se bode slovenskemu narodu pri c. kr. sodnijah vendar že neomejena raba slovenskega jezika omogočila in zagotovila.

Na Dunaji dne 10. febr. 1882.

Dr. Tonkli. Dr. Vošnjak. Obreza. Klun. Margheri. Herman. Nabergoj. Gödel. Lannoy. Vilj. Pfeifer. Windisch-Grätz. Dr. Monti. Šupuk. Dr. Vitezič. Dr. Trojan. Grof Harrach. Dr. Rendić. Hladik. Penk. Dr. Matuš. Dr. Steidl. Dr. Krofta.

Dostavek vredništva. Da ta krepka interpelacija ne bo ostala brez uspeha, priča nam govor pravosodnega ministra Pražaka v proračunskem razgovoru, ko je odbijajoč napade dr. Jaquesove rekel, da sodnije nimajo pravice odločevati, kteri jezik je sodnijski jezik in da bo svojim ukazom vedel veljavo pridobiti. Upajmo toraj, da se bo Pražak izkazal močnejšega od Waserja!

Politični pregled.

V Ljubljani 17. februarja.

Avstrijske dežele.

Vče oči so obrnjene v **državni zbor**, kjer se je te dni vršila burna debata o proračunu. Levičarji so vlado silno napadali in prestopili vse meje dostojnosti, misleči, da bodo ministerstvo vrgli z vpitjem in škandali, ker jim tehtnih in resnih razlogov manjka. V boj so stopili ministri sami, namreč Pražak, Taaffe in Dunajevski, ter se opravičili tako temeljito, da so bili levičarji moralno že pobiti, prej ko je prišlo do glasovanja. Posebno izvrstno je govoril Dunajevski ter odbil vse sumničenja o deželanski banki. Izmed drugih govornikov se je odlikoval Čeh Fandrlik, kteri je centralistom kaj soljene drobil. Levičarjem pa je njih jud dr. Jaques dosti sramote napravil, ker je prestopil vse meje dostojnosti in čenčal o vseh nepotrebnih rečeh, tako da se je vsem že smilil, ker ni mogel nobene pametne na dan spraviti. Levičarji bodo glasovali proti budgetu, akoravno so v odseku za posamezne točke govorili in jih odobravali.

Nemški profesor **Höfler** v Pragi je šel v pokoj iz gole jeze, ker so Čehi svoje vseučilišče dobili. Naj bi mu kmalo sledil še graški Waser!

Iz bojišča v **Hercegovini** se nič posebnega ne zve. V malih praskah je bilo ubitih in ranjenih nekaj naših vojakov. Vendar zgube naših vojakov so primeroma male, veliko veče pa pri upornikih, ki se povsod umikajo.

Vnanje države.

Italijanska vlada oporeka temu, da bi ona ustajo v Hercegovini podpihovala.

Iz **Rusije** se poroča, da je car miroljuben, da je pa močna stranka za vojsko zoper Avstrijo. Nemški listi menda stvar kakor po navadi pretiravajo.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 14. februarija. (Waserjevi ukazi pred državno zbornico.) Predsednik graške višje sodnije g. Wasser je nedavno izdal dva ukaza, ki sta med slovenskim ljudstvom po pravici vzbudila splošnje strmenje. En tak ukaz poslal je okrajni sodniji ptujski, ki jo je pokregal, da je od dr. Čučka sprejela in rešila slovensko tožbo, z enim pa je sodnijam po Slovenskem naznanil, da naj si slovenske formulare ali tiskovine naročé še le za leto 1883. Ker imata ta dva ukaza za narod slovenski jako slabe nasledke, in se sodnije vsled tega še bolj trdovratno

---

Francoskem francoske in ultrafrancoske stranke? Zato ker med Evropo in Francijo ni nikakega nasprotja, kakor ne more biti nikakega pri normalnem položaji med celoto in enim njenim delom. Izjemoma se je včasih vendar to prigodilo. Tako je za časa Napoleona I. bila stranka, obsezajoča skoro vse Francoze, ki je želela podvreči vso Evropo, in sedaj je še stranka, ki želi Belgijo in ves levi renski breg. Ta stranka bi se lahko imenovala ultrafrancoska nasproti evropejski, ki tega ne želi. Rusija pa po mnenji Evrope ni njeno meso inkri.

Celo po mišljenji ruskih Evropejcev Rusija še ni Evropa, a se le prizadeva to postati po poti vsinovljenja. Prav ima Evropa, da jim pravi: „Če hočete postati Evropa, zakaj ovirate germanizacijo baltijskega kraja, če želite postati Evropejci, tu so že evropejski dejatelji, le ne zavirajte njih dela v prid Evrope in vsega človeštva". Po pravici imenuje Evropa stranko, ki želi Rusijo prestojiti v Evropo in ruskih interesov evropejskim, podvreči. Kako poravnati nasprotja mej narodnim in evropejskim napredkom, ne vem, na podlagi čistopolitičnega patrijotizma to ne bo šlo. Čisto politični patrijotizem je lahko na Francoskem, Angleškem in Laškem, pa ni mogoč v Rusiji, ker so te dežele skupine ne enakega izvira in poredka. Prve so le politične celote, ki sestavljajo kulturno-zgodovinsko celoto Evropo, k katerej se pa Rusija iz mnogih vzrokov prištevati ne more. Če se hoče Rusija nasproti mnenju in željam Evrope same, proti spoznanju in prizadevanju svojega naroda — prištevati k Evropi, se mora odreči od političnega patrijotizma, od moči svojega državnega organizma, od obrusenja njenih pokrajin, ki zadržujejo evropejstvo v Rusiji. Evropa ne priznava druzega kulturnega načela, kakor romansko-germansko civilizacijo. Naši humanitarni naprednjaki tudi le to priznavajo, samo, da se iz narodnega čuvstva odrekujejo najkrajše in gotovojše poti do nje. Kje zamoremo iskati sporazumljenja mej ruskimi narodnimi čuti in zahtevami umnega napredka? Znabiti v slovanofilskih sanjah, v učenji posebnej o rusko in občeslovanskej civilizaciji. Mar ni Evropec dovršil najvišje forme človeške civilizacije, katere je treba samo širiti po vsej zemlji, in z njimi osrečiti vse narode? Ali ni našla po mnogih zmotah in padcih naposled pravo pot, po katerih pojde civilizacija vseh vekov in osrečila vse narode in dežele? To misel, da se je čudna, velja za dogmo, ki jo veruje večina izobraženega sveta. Saj tudi vsak umetnik misli, da je njegovo delo najpopolnejše, vsak učenjak, da se bo po njegovej teoriji vedno izobraževala kaka veda, in da se po njej dado razjasniti vse resnice — da jo ne bo treba nikdar več premeniti. Ravno tako misli vsak državnik, da bo njegova državna sistema večno osrečevala vso deželo. In vsak zaljubljeni misli, da bo njegovo notranje čuvstvo brez ozira na skušnje drugih ljudij, trajalo do konca njegovega življenja. Brez te iluzije ni mogoče nobeno veliko delovanje, ne iskreno čustvo. Rim je mislil, da je večen brez ozira na to, da so Memfis, Babilon, Tir, Kartagina in Atene padle, brez tega bi Rimljani zanj ne bili toliko žrtvovali. Še ti, ki se ne morejo prištevati k Evropi, so tako oslepljeni z njenim bleskom, da ne spoznajo, da je evropejska civilizacija ravno tako enostranska kakor vsake druge, in ne verjamejo, da bi se poleg nje mogla razviti še kakšna druga. Politične in socijalne oblike, ki jih je vstanovil en narod ugajajo samo njemu, ali ne drugim narodom.

Razun že navedenih zasebnih čuvstev, so še vzroki razširjenosti misli o nemogočnosti kake druge civilizacije razun romano-germanske mej večinoma izobraženih ljudij ne le v Evropi, temuč tudi mej Slovani, krivo razumljenje občih načel zgodovinskega napredka, odnošajev med narodnim in občečloveškim in napčno predrazsodko o značajih zapada in vzhoda — razumljenja, ki veljajo za aksijome ali osnovane resnice in ne strpe nikake kritike.

branijo sprejemati slovenske vloge, kakor prej, razložili so slovenski poslanci včeraj vse te slabe nasledke slavni vladi v posebnej interpelaciji, ki jo je sostavil dr. Tonkli, ter voditelju pravnega ministerstva stavili te-le vprašanja.

1.) Je c. k. pravnemu ministerstvu znano da

a) posamezne sodnije vse slovenske vloge odbijajo, in slovenski pisanih obravnavnih zapisnikov ne sprejemajo?

b) da je c. k. predsedništvo višje sodnije graške pokregalo tiste okrajne sodnije, ki so sprejemale in reševale slovenske vloge?

c) da je c. k. predsedništvo višje sodnije graške z odlokom od 2. januarija 1882 št. 9221 za leto 1882 ustavilo z odlokom od 1. dec. 1881 št. 19.230 ukazano rabo slovenskih tiskovin?

2) Hoče li visoka vlada, in s kterimi pripomočki doseči, da bode slovenskemu narodu pri c. k. sodnijah neprikrajšana raba slovenskega jezika mogoča in zagotovljena?

Kako potrebna da je bila ta interpelacija, priča najbolj to, da sodnije v novejšem času pravnemu ministerstvu tako rekoč na kljub odbijajo slovenske vloge in se v javnih liberalnih časnikih s tem še ponašajo. Ravno danes ima „N. fr. Presse" telegram iz Ljubljane, da vrhniška sodnija ni hotla sprejeti neke od dr. Mošeta vložene slovenske tožbe, češ, da ni spisana v navadnem deželnem jeziku! In pri vsem tem Nemci kričé, da je država že poslovenjena!?

Z Dunaja, 16. februarija. (V Budgetni obravnavi) so v torek zoper vlado govorili Steudel, Wurmbrand in Jaques, za njo pa dr. Tonkli in Tonner. Kaj in kako so govorili, je najbolje zaznamoval včeraj poslanec Fanderlik, čigar govor je vreden, da ga ponatisnete celega. Rekel je o Steudelnu, bivšem svojem prijatlu in zavezniku v dobi Auersperg-Lasserjevi: „Steudel je nasprotoval ministerstvu Auerspergovemu, nasprotuje sedanjemu ministerstvu in prav opravičeno slutim, da bo nasprotoval vsakemu ministerstvu, ako se potem, ko sam postane del vlade — neka govorca hoče namreč vediti, da postane podžupan glavnega mesta tiste države, ki jo je zaznamoval za beraško državo, — ne uči drugače soditi o koristi in izvrnosti opozicije. — Wurmbrand, rekel je Fanderlik dalje, govoril je krasno, zmerno, rekel bi duhovito in zanimivo, pa vendar ni mogoče, se ž njim pričkati; po njegovi misli je v Avstriji vse slabo, še reke ne takó tam, kjer bi morale in hribi ne stojé tam, kjer bi morali stati, tedaj je pač umevno in očitno, da mu tudi vlada ne dopade, in da mu je tudi ona slaba.

Jako predrzno, prav po judovsko nesramno je govoril Jaques. Ponorčeval se je iz dr. Tonklija, da ne zna nemški, da ne vé, kdaj je živel Godšed itd. Posebno je pa svojo pozornost še obračal na Kranjsko in strastno napadal našega g. deželnega predsednika, kteremu je očital, da se je vsled njegovega zadolženja podrla cerkev v Bohinji, češ, da deželna vlada toliko časa ni rešila inženirjeve vloge, naj se zidanje vstavi, dokler se cerkev ni podrla. Jaques je v svojem govoru ponosno povdarjal, da ima ustavoverna stranka mogočne zaveznike med vradniki. Prav bi bil storil, ko bi bil povedal, da ima ravno deželni predsednik kranjski okoli sebe vradnike, ki jih Jaques prišteva k svojim zaveznikom, in da te zadeva odgovornost ako malomarno opravljajo svojo službo. Ne škodovalo bi, ako bi g. deželni predsednik nekoliko pomedel okoli sebe, toda prepričani smo, da bi g. Jaques potem še huje zajavkal, da se tako ravna z njegovimi prijatli. Tudi s „Slov. Narodom" se je Jaques pečal in nekako škodoželjno povdarjal, kako je zagovarjal Krivošijance in Skobelev govor, ne da bi bil konfiscirau. Prav obširno je govoril tudi o ukazu ministra Pražaka do graške nadsodnije in mu odrekal pravico se vtikati v zadeve sodnikov. Tudi slovenski jezik mu ni po volji in ponavljal je izgovor starih birokratov, da naš jezik za javno življenje ni zmožen. Hudi napadi Jaquesovi na vlado, kteri je očital, da nočastno na prodaj ponuja javne koristi, primorala je g. predsednika, da ga je pokaral, in da je to pokaranje v pričetku včerajšnje seje ponovil, ko se je iz stenografičnih zapisnikov prepričal, da je tudi Lienbacherju podtikal pristransko ravnanje pri njegovem poslu kot svetovalec najvišje sodnije. Tudi minister Pražak se je bil včeraj oglasil, ter odločno povdarjal, da je imel pravico dati svoj ukaz do graške sodnije, da bo gledal na to, da bodo sodniki spolnovali svojo dolžnost in da bode s posebno postavo rešil jezikovno zadevo, ako bi po ukazih ne šlo.

Tonner in Tonkli sta se krepko potegovala za potrebe svojih narodov in kazala na krivice, ki se jima godé. Tonkli je zlasti omenjal krivic, ki se Slovencem godé gledé šol in sodnij, ter se še enkrat spominjal raznih dotičnih dogodb. Daljšega posnetka ne dam, ker boste morda sami poslovenili celi njegov govor ali pa vsaj znamenitneje oddelke njegove.

Včeraj sta govorila za budget še knez Čartoriski pa Fanderlik, o čigar govoru sem se že prej izjavil. V velikih potezah je slikal politiko liberalcev od tistega časa sim, ko so Moravci prišli v državni zbor, in povedal tako zanimivih reči, da ste ga obe strani poslušale z največo pozornostjo. Tudi knez Čartoriski je govoril izvrstno, in mojstersko odbijal napade na sedanjo državno upravo. Izmed levičarjev je včeraj govoril Plener in sicer tako strastno, da prej se nismo nikdar tako slišali. On letos ni našteval golih številk ampak kritiziral je vlado in njeno ravnanje, ter se mnogo pečal tudi s Kranjsko, kjer se silno preganja — nemštvo! Rekel je, da so se Slovenci likali samo z nemštvom, da je pa vlada zdaj to preobrnila; posameznih dokazov, je rekel, mu ni treba naštevati, ker jih vsakdo lahko najde v vradni „Laib. Ztg.", v kteri vse mrgoli napadov na Nemce in vstavoverce!

Jako znamenita je bila včerajšnja seja še zarad tega, ker ni samo denarni minister Dunajevski zagovarjal državnega proračuna, ampak je besedo poprijel tudi grof Taaffe, ki je s krepko besedo zavračal napade levičarjev. Oni iščejo združenja v skrajni ločitvi, on pa ga išče v spravi in zadinjenji! Očitajo vladi, da hoče poslovaniti državo; pa gospodje na levi menda sami tega ne verjamemo, da bi hotla vlada iz Avstrije narediti slovansko državo, pa vladi se tudi ne zdi prav, da bi bila Avstrija nemška država, ker Avstrija je Avstrija in združenje vseh narodov, ki imajo pravico v tej državi živeti in svoje pravice vživati. Živa pohvala je donela ministru na desnici, zlasti ko je rekel, da levičarji kot Nemci odrekajo državi budget, da bi ga pa kot Avstrijanci ne smeli.

Včerajšnja seja je trpela od desetih dopoludne do polu štirih popoludne; kot govorniki za budget so bili še vpisani Trojan, Kvičala, Oelz, Rieger, Hausner, Vašaty, Poklukar, Bärnfeind, Klun, Javorski in Starženski. Zoper budget je bilo z levice vpisanih še 9 že zadnjič omenjenih gospodov, kterim se je v zadnjem času pridružil še stari Herbst. Ker je bil po nasvetu poslanca Lienbacherja sprejet sklep splošnje obravnave, volili so ostali govorniki dva glavna govornika, ki imata danes govoriti. Za budget bode govoril dr. Rieger, zoper pa dr. Herbst; za njima bode imel besedo še poročevalec grof Henrik Clam, potem pa bo glasovanje. Prihodnje dni bodo zborovali samo odseki in prva javna seja bo menda še le v sredo.

Nadanje Selo. 13. febr. je bil za naše selo žalosten in grozoviten dan. Ob 1. uri po polunoči se zažene krik: Ogenj, ogenj — v vasi gori. Ali preden se vse iz spanja zdrami (malo po polunoči!) je ogenj pri suši in veliki burji toliko moč dobil, da bližnji sosedje so mogli le gledati, kako bodo življenje rešili. In res mnogo jih druzega ni rešilo, kakor nočno obleko, v kteri so ležali. Skoraj da ne morem dalje tiste grozne noči popisovati, le v kratkem rečem: Škoda je velika, ker mnogo rodovin je vse zgubilo, toliko veča pa je, nesreča skoraj nepopisljiva, ker smo še le v sredi februarja, ker je zgorelo več živine, zlasti ovac in celó neki bolehen mož; vžganih in ranjenih pa je mnogo več.

Naj konečno še to dostavljam, da nekaj zdaj pogorelih je bilo tudi pred 6 leti pogorelo in je še mnogo zadolženih, tedaj nesreča tolika veča. Vemo, da se Vam prošenj in potreb ne manjka, vendar pa tudi mi v toliki potrebi roke proti dobrotnikom stegujemo ter upamo, da nam blagovolite poslati, če se nesrečnih kdo spomni.*)

Iz Trsta, 13. februarija. (Izv. dopis.) Besedo kojo je napravilo politično društvo „Edinost" bila je zelo sijajna; veliko gledališče „Politeama Rossetti" bilo je napolnjeno, in smemo reči, da je bilo blizo 1800 osob zbranih. Program se je izvanredno lepo izvršil in vsi zbori so se morali ponavljati, posebno so občinstvu dopadle pesmi: „Domovini" „Kdo je mar", „Šta čutiš" itd. Pelo se je prav izvrstno in lepo je bilo čuti skedenjske pevce, katere je neutrudljivi učitelj g. Čenau, izvrstno naučil. Toraj slava mu! Med različnim občinstvom sem zapazil Rinaldinija, kateri je nadomestoval deželnega namestnika, višjega državnega pravdnika Schrotta in mnogo druzih uradnikov in odličnih mož, veliko ljudstva je bilo tudi iz okolice, posebno je dopal okoličan v prelepej narodni obleki in njega soproga, na katero dvojico so bila vsa očesa obrnjena, pa je tudi lahko s ponosom stopal po gledališču. Zabava je res bila izvrstna in lahko si ta lepi večer društvo „Edinost" v svojo kroniko zabilježi. Večer je jasen dokaz, kaj se vse doseže z neustrašljivim delovanjem. Le naprej tako in upati smemo, da letos pri veliki slavnosti 500 letnice, odkar je Trst prišel pod mogočno habsburško krono, pokažemo Slovenci, da smo mi stražarji jadranskih obali.

Naprave za razstavo se prav marljivo nadaljujejo in dvoje poslopje je uže dogotovljeno, sedaj se dela glavno poslopje, upam, da se slovanska obrtnija obilno udeleži. Tržačani so jej jako mrzli in to iz političnih ozirov. Kakor se čuje, da se je razstavnikov uže toliko oglasilo, da utegnejo prostori premajhni postati. Upam, da se Slovani izkažemo tudi tú, da napredujemo. Čas je ugoden, prihodnjost je naša, toraj ne zamudimo nobenega trenutka, in pokažimo, da smo verni sinovi Slave ter verni, zvesti in marljivi podložni velike Avstrije.

Ali enakopravnost in §. 19. zakaj tako

*) Prav radi, naj se dobrotniki le podvizajo, dvakrat dá, kdor hitro dá. Vredn.

počasi napredujeta? Nate zopet en slučaj, kateri je popolnoma resničen, a obžalovanja vreden. Nek Slovenec je hotel oddati nakaznico, s slovenskim napisom, a dotičnik je — ni hotel sprejeti. Mož se je pritožil na vodstvo, a tudi od te strani je dobil odgovor, da je uradnik dolžan le tako nakaznico sprejeti, katera je v tem jeziku napisana, v katerem je obrazec tiskan; obrazci so pak le v nemškem in italijanskem jeziku tiskani, dasiravno je tukaj samo nekako 1000 Nemcev, Slovanov pak 30.000. Lepa enakopravnost! Dobro bi bilo, ako bi naši državni poslanci, trgovinskega ministra interpelirali o tej zadevi, zakaj bi se tu ne oddajale nakaznice tudi v slovenskem jeziku in ne prodajali obrazci v našem jeziku, vsaj nas je vendar 30 krat več kakor Nemcev. Kaj pa, če bi trgovec, kakor se sploh godi, seboj nosil nakaznice s slovenskim, ogerskim, francozkem napisom, bi jih poštni vrad tudi ne sprejel? Takega postopanja vendar ne moremo drugače imenovati, kakor *golo nagajivost in slepo strast.*

Vreme imamo tu uže tri mesece prekrasno, mandeljni, marelce in drugo drevje je že vse v cvetji. Bog nas varuj spomladnega mraza in slane!

Predpust pa Tržačani prav izvrstno obhajajo, dasiravno se toži, da so slabi časi. Pa — saj je na griču velika zastavnica! Res se noter ure, srebrnina in obleka tako pridno spravljati nosili, kakor bi vsi donaševalci in donaševalke druzega ne bili, kakor slavno znane kranjske čebelice. Prihodnjič kaj druzega, ako Vam ljubo.*)

S Štajerskega, 13. febr. (Nekaj, kar mora biti.) Kdor, postavim, ima priliko imeti v rokah več dunajskih nemških in drugih slovanskih posebno še slovenskih časopisov, temu gotovo na prvi pogled pada v oči pri prvih ogromen broj inseratov, s katerimi svoje ostaie vrstnike daleč presegajo. Bodisi da to že prihaja iz tega, ker Nemci dajo inserirati vse, če tú ali tam kaka kakoš zakokodaska, ali kukovica prerano bližje mesta zakuka, kar poslednji slovanski ne delajo, vendar si moramo številnost še tolmačiti po tem, da je med njimi še dosti druzih nepriličnosti, katere so se pričele zadnji čas nekoliko bolj strogo meriti, zraven njih pa še dosti — sleparije. Vsaj ja vse tam oglašeno je izvrstno, galantno, dá, izvanredno, vendar pa se kupec brzo prepriča, da je to mnogokrat le vaba na led. Roba velikih dunajskih skladišč je le za oči, za nošnjo ne, srebrno in drugo posodje, tudi toliko priporočane ure iz srebrnega niklja, le nekaka zmes kovin, enaka, da tako rečem, pobeljenim grobovom, katerih trajna vrednost je predostikrat močno dvomljiva. Posledice tega pa so, da opeharjeni kupec, ki je robi proti povzetju sprejel, izliva navadno svojo jezo nad časopisom, ki je inserat donesel, rekši: vsaj se dandanes res že povsod laže! Slovenski listi, naj si tudi tukaj zaslužka ne dobé, smejo na svojo praznoto v tej stvari še ponosni biti, ker se vsaj tujih grehov niso vdeležili in si svoje lice neomadeževano obranili. Vsekako pa naj jim bode prva skrb, da še v bodoče ne sprejemajo v svoje predale tega, kar bi znalo že po njih prepričanji nejevoljo občinstva vzbujati, ali, če bi tudi sprejeli, vsaj bravcem na drugem mestu sporočiti, na katero vago sme nove inserate pokladati in koliko jim vere pripisovati, kar pa naj velja posebno v sledečih slučajih:

Prvič, kadar se priporoča kako zdravilo. Dá, zdravilo, katero svojemu naménu odgovarja, je res priporočbe vredno, celó še potrebno, a žal samo, da se mnogi mazači znajdejo, ki zaupanje občinstva v svojo korist obračajo, se zraven bogaté, človeštvu pa prepogosto le škodujejo. Zlasti poslednji čas prihaja toliko novo iznajdenih sredstev na dan, katero potem spremlja hvalisanje in priporočevanje po časopisih kakor vrane jastreba v spomladi, da se človeku že dozdeva, sčasoma bo mogoče še smrti v okom priti. Iz česa pa obstoji to novo iznajdeno zdravilo! Če ne prav iz nedolžnih tvarin „ki nikomur ne škodujejo" (a pomagajo tudi nič), takó pa često iz stvarij vrlo opasnih s katerimi se namesto ozdraviti, človek po daljši rabi le otrovuje. Vendar pa mora še bolnik, kateri se vsake rane hlastno poprijemlje, zdravilno zmes, katero bi posebej za nekaj grošev v lekarni dobil, pri prodajalcih prav skopo plačati, in dostikrat še prav škodljivo stvar. Naj bi toraj naši rodoljubni gg. vredniki in tistih sodelovalci blagovolili imeti strog pozor nad enakimi priporočevalnimi in v razglas ponudenimi sredstvi, katerih prečesto pripravljajo le kaki lekarske sluge, koji hoté na lahek način v očitno škodo druzih brzo obogatiti, ne mareč na to, da li so pota k temu pravična ali ne. Daleč smo sicer res že prišli, da se morajo že posamezni proti sleparijam boriti, ker jih drugače nihče ne prepoveduje, pa naši rodoljubni strokovnjaki v tem bodo svojemu narodu veliko zaslugo doprinesli, ako po preiskovanji hvalisanih sredstev njih izdelavcem malo pred oči posvetijo, da se jih zna potem ljudstvo varovati.

Da je dandanašnji v času Darvinove teorije, ko je došla v modo znana „Kampf um Existenz" mnogo, mnogo sleparije že v javnem življenji to nam svedočijo včasi že naslednji inserati. „Proti vpošiljatvi enega ali dveh goldinarjev se tukaj izvé, kakó dnevno pet ali še več goldinarjev na lahek način prislužite. Pisma se adresirajo na I. I. poste restan e v v B..." Koliko pomena sme človek takej vabi podtikati! Nu, ako je bil kedo vendar toliko radoveden, kam to meni, ter je više naročeno učinil, sprejel je odgovor blezo enake vsebine. „P. T. Na Vaš cenjeni list odgovarjamo in naročamo, da daste v časopisih našemu enak inserat objaviti, Vašim poizvedovalcem pa potem ravno to, kakor mi Vam odgovarjate." Zares, kakó bi naj človek ne bil hud na take očividne sleparije, ki sicer še nosijo krinko izobrazbe na sebi, in to bodi v drugič našim gg. vrednikom kot nova spaka, kteri (ali vsaj enaki) naj nikakor ne puščajo na dan. Res bi znal časopis v gmotnem oziru dosti gubiti na tem, ker inserati dosti nezó pa dosti ljubši nam je časopis brezi vseh inseratov, in naj se tudi nekje rogajo, smo vendar mi baš zarad tega s „Slovencem" še posebno zadovoljni. Listu, ki stoji na konservativno-katoliškem stališči, ter še posebno jemlje v interes: čuvati nad nravnostjo našega naroda, res ne more vse eno biti ali sprejema v se razglase, s katerimi se polné dunajski židovski časopisi, kteri le preradi igrajo rolo javnega pohujšanja, ki jo moramo mi vedno obsojati. Da sramota za Avstrijo, sramota za tolikanj kultovirani nemški narod!

Sleparji pa si znajo v prid obrniti različne druge slučaje, ali okoliščine. Takó se še dobro spominjam, kako je v času poslednje turške borbe poleg Schubertovih na Dunaji vrlo dobro izgotovljenih slik, enake „spomenike velikih dogadjaja" tudi neki M. Babić v Budapešti prodajal. Lepó so sicer zvonele njegove priporočilne besede, ki mi še niso prešle iz glave, kakor: „podpisani slobodan sam ovim najučtivije izvjestiti Vas, da sam povodom najveće hrvatske narodne svetkovine — povodom oslobodjenja Bosne in Hercegovine — izdao tri divno liepe i sasma umjetniški izradjene nove slike" itd. kar vse še nasledujoče je mojega prijatelja naklonilo, si eno naročiti. Došel je sicer proti povzetju neki ovoj, ki je moral imeti v sebi divno sliko in stal prijatelja dobre 3 gld. Toda ko ga odpečati in pogleda: rà to je pa že preveč! Jaz bi niti v dimnici ne hotel imeti obešene take slike, črčkarije menda samouk.h penzeljev, toraj je tudi prijatelj odposlal jo brzo nazaj, od koder je zopet došla in se potem ne vem kje izgubila. — Rodoljube pa, slovenske in jugoslovanske s tem toplo prosimo, naj na noben način ne pusté da bi se pod zaveso rodoljubja naše ljudstvo sleparilo po takih brezznačajnikih!

Domače novice.

V Ljubljani, 18. februarja.

(*Podpora za družine reservistov in deželnih brambovcev*) dojde po za to postavljeni komisiji, kteri predseduje č. g. deželni predsednik ali njegov zastopnik, baron Pascotini. V imenu finančnega vodstva sodeluje g. vit. Luschan, v imenu deželnega odbora g. dr. Schaffer.

(*Popravek.*) Po tiskarni zmoti je bilo v zdanjem „Slovencu": Da je g. Puc imenovan za dub. pastirja v posilni delavnici, namesto „v kaznilnici na gradu."

(*Pevska beseda*) je bila na debeli četrtek v čitalnici sijajna. Privabila je brez števila občinstva, da so se komaj prostori za vsa dobili. Vse točke so se izredno dobro izvršile. Pevci so zopet enkrat pokazali svojo izurjenost. Zlasti komični prizori so se vrlo dopadali. Tudi gledališka godba je storila svojo dolžnost. — G. dr. Štor je pri tej priliki nabral 50 gl. za „narodni dom."

(*Ptujska čitalnica*) je kupila 16. februarija poprejšnji hotel „Stadt Wien" za „Narodni dom." Kaj ne, tiho smo ravnali, nič se ni čulo, kar naenkrat pa vzraste v ponemčenem Ptuji „Narodni dom." Živili!

Razne reči.

— Svetinje. Slovenskim romarjem v Rim naznanjamo, da so dospele dolgo pričakovane svetinje podarjene v spomin od sv. Očeta, papeža Leona. Štajerski romarji jih dobivajo pri prečast. kanoniku Hergu, Primorski pri č. g. Jak. Kocijanu, duh. pomočniku v Trstu in Koroški pri st. kaplanu dr. Müller-ju. Naši Kranjski romarji pa naj se obrnejo na kn. škofijskega kaplana č. g. A. Koblar-ja.

— Štirideseturna pobožnost češenja presv. R. T. se po Kranjskem obhaja vmestih: Ljubljani, Kranji, Kamniku, Škofji Loki; dalje v Krepi, Radoljici, Tržiču in Postojni. Letos, kakor dalje „Dan." poroča, tudi v Železnikih. Je še mnogo enako velikih vasi in trgov, kjer bi se ta pobožnost z velikim pridom lahko vpeljala.

— Potresi. Zadnje dni se bere mnogo od manjših potresov v Nemčiji, Romanskem, Hrvaškem in Tirolih. Od šibe potresa — reši nas o Gospod! Kaka šiba to zamore biti, nas uči skušnja in sosedni Zagreb.

— Tržaški pevski zbor priredi pustno nedeljo v Štanjel na Krasu izlet v omnibusih čez Občino in Dutovlje, kar bode gotovo zanimalo tamošnje rodoljube, kteri vselej tržaške slavčke gostoljubno sprejmejo.

*) Vselej ljubo in drago. Vredn.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Filip Haderlap.** **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.